

6.5.2025

EOAK/55/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Leena-Maija Vitie

PSYKIATRISEN POTILAAN KULJETTAMINEN JATKOHOITOON

1 VIREILLETULO

Psykiatrisen vankisairaalan Turun yksiköstä lähetettiin syyskuussa 2023 oikeusasiamiehelle kirjoitus, joka koski vankilasta vapautuvan ja edelleen tahdosta riippumattoman hoidon tarpeessa olevan henkilön kuljettamista jatkohoitoon (EOAK/5958/2023). Erityisen ongelmallisena kirjoittaja piti tilannetta, jossa vaaralliseksi luokiteltava vanki, joka on lääkittynäkin vaarallinen ja väkivaltainen, vapautuu. Kirjoituksen mukaan poliisi on kieltäytynyt antamasta virka-apua kuljetuksen turvaamiseksi, sairaalan henkilökunta ei voi lähteä potilasta saattamaan, eikä häntä voi lääkitä tai sitoa kuljetuksen turvaamiseksi.

Mielestäni esille tullut asia on tärkeä ja sillä on yleisempääkin merkitystä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asianmukaisen hoidon turvaamisessa. Päätin ottaa asian tutkittavakseni eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omana aloitteena.

Asiassa ei ole selvitetty edellä mainitussa kirjoituksessa tarkoitettua yksittäistapausta, jonka perusteella asia otettiin selvitettäväksi.

2 SELVITYS

Asiaa arvioidessani minulla oli käytettävissäni Psykiatrisen vankisairaalan kirjoitus sekä Vankiterveydenhuollon yksikön (VTH) lakimiehen 3.11.2022 laatima ja 30.1.2024 päivitetty sisäinen muistio (Vapautuneen vangin kuljettaminen tahdonvastaisen hoidon jatkopaikkaan THL/5702/4.00.00/2022).

Näiden lisäksi pyysin sosiaali- ja terveysministeriötä, sisäministeriötä ja oikeusministeriötä toimittamaan tarvittavan selvityksen ja antamaan lausuntonsa asiassa. Pyysin ministeriöitä ottamaan kantaa erityisesti nykyiseen lainsäädäntöön ja sen soveltuvuuteen kysymyksessä oleviin tilanteisiin, sekä arvioimaan asian mahdollisesti edellyttämien lainsäädäntö- tai muiden toimenpiteiden tarpeellisuutta.

2.1 Psykiatrisen vankisairaalan ilmoitus

Psykiatrisen vankisairaalan ilmoituksessa kuvatussa tilanteessa vanki oli muutaman päivän päästä vapautumassa ja hänelle oli jo sovittu jatkohoitopaikka toisesta psykiatrisesta sairaalasta. Poliisilta oli pyydetty virka-apua poliisilain 9 luvun 1 §:n 1 ja 3 momenttien perusteella, mutta siitä oli kieltäydytty. Sairaalan mukaan tilanteessa joudutaan menettelemään seuraavasti.

- potilas kirjataan ulos
- hälytetään ambulanssi, joka pyytää poliisilta virka-apua
- ambulanssi vie potilaan Turun yliopistolliseen sairaalaan (TYKS) M1-lähetteen saamiseksi
- potilas siirtyy virka-avun turvin toiseen sairaalaan.

Mikäli ambulanssi ei ehdi tulla, potilas voi poistua vankila-alueelta ja aiheuttaa vakavaa vaaraa muille.

Sairaalan mukaan asia pitäisi voida hoitaa niin, että potilas siirtyy ambulanssilla poliisin turvassa kuljetuksen suoraan vankilasta toiseen psykiatriseen sairaalaan. Nyt hänet joudutaan siirtämään jatkohoitoon TYKS:n kautta, joka toimii vain leimasimena. Sairaalan mielestä ei liene potilaankaan edun mukaista, että hänet kuljetetaan päivystykseen, jossa hän voi joutua odottamaan tuntikausia. Vastaanottavalle sairaalalle aiheutuu lisäksi haittaa siitä, että potilaan tarkkaa saapumisaikaa ei pystytä ilmoittamaan.

Aikaisemmin Rise avusti kuljetuksissa, mutta nyt se katsoo, että sillä ei ole toimintavaltaa kuljettaa siviilejä. Poliisi on kieltäytynyt antamasta virka-apua eikä potilasta voi lääkittää tai sitoa kuljetuksen turvaamiseksi. Sairaala katsoo, että tilanne on jokseenkin sietämätön eikä anna hyvää kuvaa viranomaisten yhteistyöstä.

2.2 Vankiterveydenhuollon yksikön muistio

Muistion mukaan tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn vangin tahdosta riippumaton hoito ei pääty hänen vapautumiseensa. Mielenterveyslain mukaan tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn henkilön hoito päättyy vasta, kun edellytyksiä hoitoon määrittämiseen tahdosta riippumatta ei enää ole.

Vapautuneen vangin, joka on vankiterveydenhuollossa määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon, hoidon toteuttamisesta ei ole selkeitä säännöksiä. Tavoitteena tulee olla tahdonvastaisen hoidon jatkuminen potilaan itsensä ja muun yhteiskunnan kannalta turvallisesti. Asiassa on tarkasteltava, turvataanko tahdonvastaiseen hoitoon määrätyn ja vankeudesta vapautuneen potilaan oikeus välittömään vapauteen vai hänen oikeutensa henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja jatkohoitoon. Lisäksi harkinnassa on erityisesti aggressiivisten, arvaamattomien tai erityisen sairaiden potilaiden osalta otettava huomioon myös muiden asianosaisten ja ulkopuolisten oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

VTH:lla ei ole toimivaltaa toimia potilaan hoidosta vastaavana tahona sen jälkeen, kun hän on vapautunut suorittamasta rangaistusta. VTH:n ja Risen lakisääteisiin tehtäviin ei kuulu jo vapautuneen vangin kuljettaminen.

Mikäli asiassa joudutaan turvautumaan ensihoitoon, se voi kieltäytyä kuljettamasta aggressiivista ja/tai arvaamatonta potilasta ilman poliisiviranomaisen tarjoamaa virka-apua. Tilanteissa, joissa vangin vapautuminen on ennakolta tiedossa, olisi kaikille toimijoille tehokkaampaa, jos ensihoitokuljetuksesta ja tarvittaessa poliisiin mukana olosta voitaisiin sopia etukäteen. Poliisihallitus katsoo kuitenkin, että poliisilla ei ole toimivaltaa antaa virka-apua sairaaloiden välisiin kuljetuksiin. Poliisihallituksen mukaan poliisilla on oikeus tulla paikalle ainoastaan poliisitehtävän nimissä, eli jos joku uhkaa väkivallalla tai käyttää sitä. Lainsäädäntö ei siten lainkaan tunnista tilannetta, jossa ensihoito kieltäytyy kuljettamasta potilasta tämän aggressiivisuuden vuoksi ilman poliisin tukea, mutta poliisin virka-apua ei saada.

Muistiossa esitetään nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollisiksi toimintatavoiksi seuraavat:

- tahdonvastaiseen hoitoon määrätty vanki vapautuu vasta päästyään jatkohoitopaikkaan, jolloin kuljetusvastuu on Risellä ja hoitovastuu VTH:lla,
- vapautuminen tapahtuu vasta, kun vangille on saatu järjestetyksi poliisin turvaamana ensihoitokuljetus jatkohoitopaikkaan tai
- vanki vapautuu, vaikka turvallista kuljetusta ei ole saatu järjestetyksi.

Jos vankeudesta vapautuneen potilaan hoitoa ei jatketa vankiterveydenhuollossa sitä aikaa, että hänelle saadaan järjestetyksi turvallinen kuljetus jatkohoitoon, potilas jää heitteille.

Vankiterveydenhuollon lääkäri ei käytännössä voi estää vangin vapauttamasta, vaikka lääkäri olisi mielenterveyslain nojalla kieltänyt potilasta poistumasta sairaalan alueelta.

Vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (vankeusasetus) 77 §:n mukaan vanki on vapautettava vankilassaoloajan viimeisenä päivänä kello 7:n ja 17:n välisenä aikana, jollei tästä liikenneyhteyksien tai muiden vastaavien seikkojen vuoksi ole perusteltua aihetta yksittäistapauksessa poiketa.

Risen tulkinnan mukaan vangin vapauttamista ei voida turvallisen kuljetuksen järjestämiseksi siirtää, vaan vanki on vapautettava heti kun vapauttamiseen liittyvät toimet on tehty. Rise katsoo, että sillä ei ole oikeutta pitää henkilöä vapautensa menettäneenä pitempään, kuin mitä vapauttamiseen liittyvät toimenpiteet vaativat.

Jos turvallinen kuljetus tai sen järjestäminen voitaisiin nähdä asetuksen tarkoittamana hyväksyttävänä perusteena vapauttaa vanki jatkohoitopaikassa, kuljetuksesta voisi mahdollisesti vastata Rise, jonka henkilökunta on vankila-alueella ja kuljetukseen voitaisiin ryhtyä välittömästi. Toissijaisesti turvallisen kuljetuksen järjestämiseen tarvittava aika voitaisiin nähdä asetuksen tarkoittamana hyväksyttävänä perusteena vapauttaa vanki vasta, kun hänelle on saatu järjestetyksi ensihoitokuljetus, jota turvaamaan olisi tarvittaessa saatu poliisiviranomainen.

2.3 Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö totesi, että mielenterveyslaissa säädetään nimenomaisesti poliisin toimintavelvollisuudesta tilanteessa, jossa henkilö todennäköisesti voidaan määrätä hoitoon hänen tahdostaan riippumatta, sekä poliisin virka-avusta tilanteessa, jossa henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai kun henkilö on kuljetettava toimintayksikköön tarkkailulähetteen laatimiseksi. Mielenterveyslaissa ei kuitenkaan säädetä nimenomaisesti poliisin virka-avusta tilanteessa, jossa tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätty vanki vapautuessaan pitäisi kuljettaa jatkohoitoon.

Ministeriön VTH:sta saaman tiedon mukaan VTH pitää ensisijaisena vaihtoehtona aiempaa käytäntöä, jossa Rise vastasi turvallisesta kuljetuksesta ja vanki vapautui jatkohoitoyksikköön.

Myös ministeriö pitää perusteltuna sitä, että Rise vastaisi turvallisesta kuljetuksesta näissä tilanteissa. Ministeriö ei ottanut kantaa tämän vaihtoehdon mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin, koska tältä osin kysymyksessä on oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluva asia.

Vaihtoehto, jonka mukaan vanki vapautuisi vasta, kun hänelle on saatu järjestetyksi turvallinen ensihoitokuljetus ja kuljetukseen tarvittaessa poliisin virka-apu, koskisi useampia toimijoita (vankiterveydenhuolto, ensihoito ja poliisi), joiden tulisi sopia kuljetuksen järjestämisestä. Ministeriö katsookin, että vaihtoehtoon liittyy enemmän epävarmuutta kuin siihen, että Rise vastaisi turvallisesta kuljetuksesta. Lisäksi, kun tilanteita ei aina ole mahdollista ennakoida niissä tapauksissa, joissa henkilö on vapautettava heti, ministeriö katsoo, että ensihoitokuljetuksen järjestämisen ja poliisin virka-avun saamisen viemä aika voisivat vaarantaa potilaan ja muiden henkilöiden terveyden tai turvallisuuden.

2.4 Oikeusministeriön lausunto liitteineen

2.4.1 Turun ja Vantaan vankiloiden selvitykset

Turun vankilan selvityksen mukaan vankeusvangin osalta vapautumispäivä tiedetään. Tällöin vapautumista on mahdollista ennakkoon valmistella ja ottaa hallitusti yhteyttä eri tahoihin. Aikaisemmin näissä tilanteissa pyrittiin Risen ja VTH:n välillä toimimaan joustavasti ja vapautuvan henkilön hoidon turvaamiseksi siten, että vanki vapautettiin vasta kuljetuksen jälkeen. Tähän vankeusasetuksen 77§:n katsottiin antavan mahdollisuuden. Lainkohdan mukaan vanki on vapautettava vankilassaoloajan viimeisenä päivänä kello 7:n ja 17:n välisenä aikana, jollei tästä liikenneyhteyksien tai muiden vastaavien seikkojen vuoksi ole perusteltua aihetta yksittäistapauksessa poiketa.

Käytäntö loppui, kun Turun vankilan entinen yksikönpäällikkö antoi henkilökunnalle 6.10.2022 ohjeen, jossa todetaan muun muassa seuraavaa.

Turun vankila ei kuljeta Anneksen (vanki)potilaita heidän vapautuessaan mihinkään hoitopaikkaan jatkohoitoon!

Tutkintavanki on vapautettava heti, kun ilmoitus tulee, eikä vapauttamista saa lykätä siksi aikaa, että saadaan kuljetettua pakkohoitoon.

Vapauttaminen on tehtävä heti, eikä meillä ole toimivaltaa pitää vangittuna, kuljettaa ja siksi myöskään matkalla voimankäyttöoikeuksia.

Vankeusvangin kohdalla asetuksen kellonaika vapauttamisen osalta klo 7 – 17 välillä ei tarkoita sitä, että voimme vankia kuljettaa tämän ajan puitteissa. **Pakkohoitoon kuljettaminen sairaalaan ei ole syy pitkittää vapauttamista aamusta.** Ja kuten yllä, meillä ei ole toimivaltaa olla vapauttamatta heti aamulla, ei oikeutta kuljettaa saati käyttää voimakeinoja matkalla.

Anneksesta pitää heidän itse järjestää kuljetus (ambulanssilla) ja tilata poliisi antamaan virka-apua tarvittaessa.

Tämän jälkeen jatkohoitoon kuljettamisessa on toimittu siten, että Psykiatrinen vankisairaala on tilannut ambulanssin, joka on tarvittaessa pyytänyt poliisilta virka-apua.

Turun vankilan yksikönpäällikön mukaan lainsäädännön tasolla olisi hyvä arvioida, tuottavatko eri lakien säännökset tilanteen, jossa velvoite tai vastuu ei kuulu kenellekään ja yhteistyö perustuu niin kutsuttuun hyvään tahtoon. Pahimmillaan tämä voi tarkoittaa yksilötasolla inhimillistä kärsimystä ja hoitoketjun katkeamista.

Vantaan vankilan yksikönpäällikön mukaan vapautetun ja tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn vangin kuljetuksesta huolehtii ambulanssi ja kuljetusta turvaa tarvittaessa poliisi. Vankilan henkilökunnalla ei ole toimivaltaa kuljetuksen turvaamiseksi. Kun henkilö vapautetaan vankeudesta, vapauttamisvalmistelut tulee aloittaa välittömästi, eikä vapauttamista voi pitkittää kuljetuksen järjestämiseksi.

2.4.2 Risen selvitys

Rise viittasi Turun ja Vantaan vankiloiden selvityksiin, joiden perusteella vankiloissa on lähes samanlaiset toimintatavat tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn vangin vapauttamisessa. Vankilan toimivalta vangin valvontaan ja kuljettamiseen päättyy vangin vapauttamiseen. Tilanne on Risen mukaan selkeä: kuljetuksen ja valvonnan järjestäminen siirtyy vapautumisen jälkeen terveydenhuollon ja poliisin tehtäväksi. Saatujen selvitysten mukaan jatkohoitoon kuljettamisessa on nykyään toimittu siten, että Psykiatrinen vankisairaala on tilannut ambulanssin, joka on arvionsa mukaan pyytänyt poliisilta virka-apua.

Vankeusvangin vapautumispäivä on tiedossa, jolloin vapautumista on mahdollista ennakkoon valmistella ja olla yhteydessä suunnitelmallisesti eri tahoihin. Vankeusasetuksen 77 §:n mukainen vapauttamisaika kello 7–17 ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Rise voisi kuljettaa vankia tämän ajan puitteissa. Jatkohoitoon kuljettaminen ei ole syy pitkittää vapauttamista aamusta.

Tutkintavangin vapauttaminen tulee tehdä viipymättä eikä sitä saa lykätä siksi aikaa, että henkilö saadaan kuljetetuksi jatkohoitoon.

Risen mielestä nykytilanne ei ole sen näkökulmasta erityisen ongelmallinen, koska toimivaltaa asian hoitamiseksi ei selvästi ole. Ongelma vaikuttaa pikemminkin kohdistuvan Psykiatrisen vankisairaalan toimintamahdollisuuksiin potilaan suunnitelmallisen jatkohoidon toteuttamisessa sekä poliisilta saatavaan virka-apuun ja sen ennakoitavuuteen.

Risen mukaan voidaan perustellusti arvioida, että vapautuneen henkilön kuljettaminen ei liity Risen perustehtäviin. Siten asiassa voisi olla tarkoituksenmukaisempaa tarkastella poliisilta saatavaan virka-apuun ja sen ennakointiin liittyviä toimenpiteitä, joiden avulla ongelma lienee ratkaistavissa.

Jotta Risen virkamiehillä olisi toimivaltaa kuljettaa kyseisissä tilanteissa vapautuneita henkilöitä, asiasta olisi Risen mielestä välttämätöntä säätää lain tasolla. Näin onkin tehty tutkintavankeuslaissa silloin, kun tuomioistuimien päättyä vapauttaa vangin ja kyse on vapautuneen omaisuuden hakemisesta vankilasta.

2.4.3 Oikeusministeriön lausunto

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 2 §:n mukaan laitoksen tehtävänä on muun muassa ehdottoman vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano sekä tutkintavankeuden toimeenpano. Vanginkuljetusasetuksen mukaan Risen tehtävänä on huolehtia vankien ja tutkintavankien kuljettamisesta. Kuten Rise lausunnossaan, myös oikeusministeriö piti lainsäädännöllisesti selvänä, että kuljetusvastuu jatkuu vain niin kauan kuin henkilö suorittaa vankeusrangaistusta tai on vangittuna. Vangin osalta kuljetusvastuu päättyy siihen, kun hänet vapautetaan vankilasta, tutkintavangin osalta siihen, kun tuomioistuin määrää hänet vapautettavaksi, ja sakon muuntorangaistusta suorittavan vangin kohdalla heti, kun sakko on maksettu. Risellä ei ole toimivaltaa kuljettaa vapautunutta henkilöä eikä antaa virka-apua tällaiseen kuljetukseen.

Edellä mainitusta pääsäännöstä muodostaa poikkeuksen tutkintavankeuslain 1 luvun 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan vapautunut tutkintavanki voidaan kuljettaa vankilaan hakemaan siellä olevaa omaisuuttaan.

Oikeusministeriö piti selvänä, että kuljetusvastuu määräytyy nykyisin kysymyksessä olevissa tilanteissa mielenterveyslainsäädännön ja poliisin virka-apua koskevan lainsäädännön perusteella. Koska kyse on sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alaa koskevasta lainsäädännöstä, oikeusministeriö ei arvioinut sääntelyn toimivuutta enemmälti.

Oikeusministeriö totesi, että jos Risen tehtäväksi haluttaisiin määritellä vapautuneiden vankien kuljettaminen tahdosta riippumattomaan hoitoon, asiasta tulisi säätää lailla. Ministeriö ei kuitenkaan pitänyt tällaista sääntelyä lähtökohtaisesti perusteltuna, koska kuljetustarve perustuu yksinomaan terveydenhuollollisiin seikkoihin, joiden arviointi kuuluu terveydenhuollon toimijoille eikä Riselle. Tällaisesta kuljetustehtävästä huolehtimisen tulisi ministeriön käsityksen mukaan olla terveydenhuollon toimijoiden vastuulla. Koska kysymys on vapautuneen henkilön kuljettamisesta, mahdollisen virka-avun antamisessa Riseä parempi taho on ministeriön käsityksen mukaan poliisi.

Ministeriön mielestä asiaa on kuitenkin syytä tarkastella myös vangin vapauttamisajankohdan kannalta.

Vankeusasetuksen 77 §:n mukaan vanki on vapautettava vankilassaoloajan viimeisenä päivänä kello 7:n ja 17:n välisenä aikana, jollei tästä liikenneyhteyksien tai muiden vastaavien seikkojen vuoksi ole perusteltua aihetta yksittäistapauksessa poiketa. Tutkintavanki on edellä todetun mukaisesti vapautettava heti tuomioistuimen määrättyä vapauttamisesta, ja sakon muuntorangaistusta suorittamaan tullut vanki heti, kun maksaminen on varmistunut.

Vankeusvängin vapauttamisessa Risellä on edellä todetun perusteella harkintavaltaa sen suhteen, milloin vapauttaminen tapahtuu kello 7–17 välillä. Rise on lausunnossaan katsonut, ettei sääntely kuitenkaan mahdollista vapauttamisen viivyttämistä kuljetusjärjestelyjen vuoksi.

Oikeusministeriön käsityksen mukaan sääntely antaa Riselle harkintavaltaa täsmällisen vapauttamisajankohdan määrittämisessä. Esimerkiksi nyt käsillä olevat kuljetustarpeet voitaisiin ministeriön mielestä ottaa vapauttamisessa huomioon siten, että tahdosta riippumattomaan hoitoon kuljetettava vanki vapautettaisiin vasta, kun tarvittavista kuljetusjärjestelyistä on huolehdittu.

Sen sijaan tutkintavängin tai sakkonsa maksaneen muuntorangaistusta suorittavan vängin vapauttamiseen ei liity tällaista harkintaa, vaan henkilö on vapautettava viipymättä. On selvää, että näissä tilanteissa kuljetusjärjestelyjen huomioiminen on haastavaa etenkin, jos tutkintavanki vapautuu tuomioistuimen päätöksellä.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella oikeusministeriön mielestä vaikuttaa siltä, että kysymys vapautuvan vängin tai tutkintavängin kuljettamisesta tahdosta riippumattomaan hoitoon koskee yksittäisiä vankeja. Osa näistä kuljetuksista voi edellyttää esimerkiksi voimankäyttöä. Kyse ei siten ole yleisestä ja usein toistuvasta tilanteesta. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että asiaan liittyvistä käytännöistä sopiminen ei syystä tai toisesta ole onnistunut viranomaisten kesken.

2.5 Sisäministeriön lausunto liitteineen

2.5.1 Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön selvitys

Poliisitoimintayksikön selvityksen mukaan oikeudellinen ongelma koskee tilannetta, jossa tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätty potilas pitää vankeuden päättymisen jälkeen kuljettaa VTH:n sairaalasta hyvinvointialueen toimintayksikköön. Lainsäädännön ja viranomaisten välisen tehtävänjaon osalta on epäselvää, minkä viranomaisen tehtävänä on ottaa haltuunsa tällainen henkilö ja kuljettaa hänet jatkohoitoon. Lisäksi on epäselvää, onko tarkoitetun kuljetuksen turvaaminen poliisille poliisilain 1 luvun 1 §:ssä tai muussa laissa säädetty poliisitehtävä tai onko poliisilla yleensäkin toimivaltaa antaa kuljetuksen turvaamiseksi virka-apua.

Virka-avun antaminen alkuperäisessä sähköpostiviestissä kuvatussa tilanteessa

Psykiatrisen vankisairaalan Turun yksikkö ei saanut poliisilta pyytämäänsä virka-apua. Virka-apua oli pyydetty poliisilain 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella. Lainkohdassa todetaan seuraavaa.

Poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.

Virka-apupyynnön perusteena oli laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttaminen, jota virka-apua pyytävää viranomaisesta estetään suorittamasta. Tällaisena valvontavelvollisuutena pidettiin henkilön kuljettamista hoitoon.

Poliisitoimintayksikkö katsoi, että kuvatun kaltaisessa tilanteessa ei ole kysymys valvontavelvollisuudesta, jota olisi estetty suorittamasta. Poliisi ei voi antaa VTH:lle tällaisen henkilön kuljetuksen turvaamiseksi virka-apua, koska tällaisesta virka-avusta ei ole erikseen säädetty.

Poliisin virka-apu ei ole mahdollista siksikään, että VTH:n järjestämisvastuun päättyessä vastuu vapautuvasta potilaasta ei kuulu kenellekään, joka voisi pyytää poliisilta virka-apua. Virka-avun pyytäminen edellyttää, että on olemassa toimivaltainen viranomainen, jolla on oman virkatehtävänsä suorittamista varten oikeus saada virka-apua, josta on säädetty laissa tai se liittyy valvontavelvollisuuden toteuttamiseen.

Poliisin virka-apu hyvinvointialueelle

Kun VTH:n järjestämisvastuu lakkaa, henkilön terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle. Mikäli hyvinvointialue ottaa vankilasta vapautuvan potilaan haltuunsa kuljetuksen suorittamista varten, hyvinvointialueelle annettavaa virka-apua arvioidaan lähtökohtaisesti mielenterveyslain 31 §:n perusteella.

Alkuperäisestä sähköpostiviestistä esitetään, että tilanteessa on hälytettävä paikalle ensihoitoyksikkö, joka kuljettaa henkilön Turun yliopistolliseen keskussairaalan tarkkailulähetteen laatimista varten. Henkilön kuljettamista varten hyvinvointialueen virkasuhteinen lääkäri pyytää poliisilta virka-apua.

Tällainen toimintatapa on poliisitoimintayksikön mielestä osittain keinotekoinen, koska henkilö on jo määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon eivätkä hoidon edellytykset ole lakanneet.

Lääkärin lähettämän sähköpostiviestin ja VTH:n muistion perusteella jääkin epäselväksi, onko vankilasta vapautuva henkilö edelleen tahdosta riippumattomassa hoidossa vai ei. Jos hän on, hänen kuljettamisensa tarkkailulähetteen saamiseksi on tarpeetonta, vaan hänet tulisi vain siirtää jatkohoitopaikkaan. Mielenterveyslain 31 §:ssä säädetty virka-apuperusteet eivät kuitenkaan mahdollista virka-avun antamista, kun kysymys on potilaan siirtämisestä toiseen toimintayksikköön.

Poliisitoimintayksikkö totesi johtopäätöksensä, että poliisi voi antaa virka-apua kuljetuksen turvaamiseen silloin, kun henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai kun henkilö on kuljetettava toimintayksikköön tarkkailulähetteen laatimiseksi. Virka-apua ei sen sijaan voida antaa, jos kysymyksessä on tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn henkilön siirto jatkohoitoon. Toimintayksiköiden väliset siirrot ovat ensisijaisesti terveydenhuollon viranomaisen vastuulle kuuluvia tehtäviä, joissa potilaan vastarinnan murtamista varten tulee olla resurssit ja toimivaltuudet. Poliisi voi avustaa tällaisessa kuljetuksessa vain, jos henkilön vaaralliseen tai väkivaltaiseen toimintaan puuttuminen katsotaan poliisitehtäväksi.

Henkilön kuljettaminen poliisitehtävänä

Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä. Poliisille kuuluvista tehtävistä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on ollut pitkään poliisin tehtävänkuvauksen keskeisin käsite. Sen sisältö on laaja ja osaksi jäsentymätön. Käsitteen alaan kuuluu ainakin kaikki sellainen poliisitoiminta, jonka tarkoituksena on luoda ja ylläpitää turvallista elin- ja toimintaympäristöä yhteiskunnan jäsenille, torjua ja estää ennakolta oikeudenloukkauksia ja häiriöitä sekä poistaa tapahtuneet häiriöt ja selvittää tapahtuneet oikeudenloukkaukset. Poliisin velvollisuutena on vakiintuneen käsityksen mukaan suojella myös yksittäisten henkilöiden turvallisuutta sekä turvallisuutta yksityisissä paikoissa.

Poliisi ei suojele yksittäisten henkilöiden turvallisuutta pelkästään muiden henkilöiden tekemiltä oikeudenloukkauksilta. Toisinaan turvallisuuden ylläpitäminen voi tarkoittaa myös sitä, että poliisin on suojeltava yksittäisen henkilön turvallisuutta häneltä itseltään. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi sellaiset, joissa henkilö on kykenemätön huolehtimaan itsestään tai hän on itsetuhoinen.

Vankilasta vapautuvan vaarallisen ja väkivaltaisen henkilön toimintaan puuttumisen voidaan katsoa kuuluvan viime kädessä poliisin tehtäviin. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, milloin henkilön vaarallisuus tai väkivallan uhka on niin konkreettista, että kyse on sellaisesta poliisitehtävästä, jossa poliisi voi puuttua henkilön toimintavapauteen.

Tähän kysymykseen ei ole olemassa yksiselitteistä vastausta. Ei voi olla niin, että henkilön vaarallisuus ja väkivaltaisuus tarkoittaisivat aina sitä, että poliisin on reagoitava ja ryhdyttävä toimenpiteisiin. Vaarallisen ja/tai väkivaltaisen henkilön toimintaan puuttuminen kuuluu poliisin tehtäviin vasta, kun henkilö käyttäytyy vaarallisesti ja väkivaltaisesti.

Poliisitoimintayksikkö totesi johtopäätöksensä, että henkilön vaarallisuus ja/tai väkivaltaisuus ei vielä tarkoita, että henkilön kuljettaminen jatkohoitoon olisi poliisille kuuluva poliisitehtävä. Tällaisen henkilön toimintaan puuttumisesta tulee poliisitehtävä vasta, kun henkilön vaarallisuus ja/tai väkivaltaisuus konkretisoituu.

Poliisitehtävä tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten perusteella

Poliisilain 2 luvun 2 §:n mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni henkilö hänen suojaamiseksi henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, turvallisuutta tai terveyttä välittömästi uhkaavalta vakavalta vaaralta, jos henkilö ei kykene pitämään huolta itsestään eikä vaaraa voida muuten poistaa tai henkilöstä huolehtia muilla keinoin. Suojelun tarve voi johtua esimerkiksi mielisairaudesta.

Poliisilain 2 luvun 2 §:ää sovelletaan myös silloin, kun poliisille tulee toimintavelvollisuus mielenterveyslain 30 §:n perusteella. Lainkohdassa tarkoitettu erittäin kiireellinen tapaus voi olla esimerkiksi sellainen, että henkilö joudutaan ottamaan kiinni, jotta hänet saadaan kuljetetuksi terveydenhuollon toimintayksikköön tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten arviointia varten.

Poliisin tehtävää tulee tarkastella myös siitä näkökulmasta, voiko poliisi puuttua vankilasta vapautuvan henkilön toimintaan sillä perusteella, että hänet on määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon.

Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että poliisin tehtävänä on puuttua sellaisen henkilön toimintaan, jonka kohdalla on vähintään todennäköistä, että tahdosta riippumattoman hoidon edellytykset ovat olemassa. Poliisilla on poliisitehtävien hoitamista varten käytössään etenkin poliisilain 2 luvussa säädetyt toimivaltuudet.

Vaikka jonkin asian katsottaisiin kuuluvan poliisin tehtäviin, tämä ei automaattisesti tarkoita, että tehtävän hoitamista varten olisi aina olemassa sopiva toimivaltuus. Siksi nyt puheena olevassa tilanteessa eli tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn henkilön toimintaan puuttumisessa ei voida kategorisesti katsoa, että joka tapauksessa

- henkilö on tilanteessa, jossa hänen henkeään, ruumiillista koskemattomuuttaan, turvallisuuttaan tai terveyttään uhkaa välittömästi vakava vaara,
- henkilö ei kykene pitämään huolta itsestään ja
- henkilöön kohdistuvaa vaaraa ei voida muuten poistaa tai henkilöstä huolehtia muilla keinoin.

Tällaista pelkistystä ei voida tehdä, koska toimivaltuuksien soveltaminen arvioidaan tapauskohtaisesti sen hetkisten tietojen perusteella. Myöskään käytettävissä olevissa asiakirjoissa ei ole tuotu esille sitä, että vapautuva henkilö olisi tilanteessa, jossa poliisin pitäisi puuttua hänen toimintavapauteensa. Tämän vuoksi jää epäselväksi, voitaisiinko tällaista tehtävää katsoa sellaiseksi poliisitehtäväksi, jossa poliisilla olisi aina myös toimivalta kuljettaa henkilö vastoin tämän tahtoa jatkohoitoon.

Poliisitoimintayksikkö totesi johtopäätöksensä, että henkilö, joka on määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon tai tällaisen hoidon edellytykset ovat hänen kohdallaan todennäköisesti olemassa, on sellainen, joka poliisin tulee jo mielenterveyslain perusteella kuljettaa itse terveydenhuollon toimintayksikköön, jos tilanne on erityisen kiireellinen. Nämä vastaavat edellytykset ovat olemassa myös silloin, kun vankilasta vapautetaan tällainen henkilö. Ongelmaksi voi kuitenkin muodostua se, etteivät poliisilain 2 luvun toimivaltuudet kategorisesti mahdollista henkilön kiinniottamista ja kuljettamista.

Poliisitoiminnan osalta on lisäksi huomioitava, että mielenterveyslain 30 §:ssä säädetty poliisin toimintavelvollisuus lähtee siitä, että ensisijaisesti poliisi ilmoittaa hyvinvointialueelle, kun se tapaa henkilön tai saa tietää henkilöstä, joka todennäköisesti voidaan määrätä hoitoon hänen tahdostaan riippumatta. Vasta erityisen kiireellisessä tilanteessa poliisin on ryhdyttävä itse toimiin, jotta henkilö saadaan terveydenhuollon toimintayksikköön. Nyt kyse ei ole sen paremmin poliisin tapaamasta tai poliisin tietoonkaan tulevasta henkilöstä. Sen sijaan kyse on vankiterveydenhuollon tiedossa olevasta henkilöstä, jonka osalta vastuu tulisi siirtää toimivaltaiselle viranomaiselle eli hyvinvointialueelle. Tämän vuoksi henkilön kuljettaminen kuuluisi ensisijaisesti hyvinvointialueelle ja vasta viimesijaisesti poliisille.

Terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisvastuu ja henkilön kuljettaminen

Poliisitoimintayksikön johtopäätöksen mukaan vankeuden aikana tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätty potilas tulisi voida siirtää vankeuden loppuajankana Vankiterveydenhuollon sairaalasta hyvinvointialueen sairaalaan. Tällöin henkilön kuljettaminen kuuluisi selvästi Risen tehtäviin, joka voi pyytää virkatehtävän suorittamista varten virka-apua vankeuslain 1 luvun 11 §:n nojalla.

2.5.2 Poliisihallituksen selvitys

Poliisihallituksen selvityksen mukaan oikeusasiamiehen lausuntopyynnössä on kysymys terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisvastuun siirtymisestä vankiterveydenhuollosta hyvinvointialueelle, ja siihen kuuluvana tosiasiallisena toimenpiteenä tahdonvastaiseen hoitoon määrätyn potilaan kuljettaminen hyvinvointialueelle jatkohoitoon. Tilanteessa ei ole kysymys mielenterveyslain 31 §:n mukaisesta henkilön tarkkailulähetteen laatimiseksi tai tarkkailulähetteen perusteella hoitoon kuljettamisesta.

Poliisin virka-avusta VTH:lle ei ole erikseen säädetty laissa, eikä VTH ole poliisilain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvontaviranomainen, jolla olisi valvontavelvollisuutensa toteuttamiseksi oikeus saada poliisilta virka-apua. Mielenterveyslain 31 §:n mukainen oikeus arvioida poliisin virka-avun tarve on säännöksessä rajattu koskemaan hyvinvointialueen virkasuhteista lääkäriä, eikä vankiterveydenhuollon lääkäriillä ole vastaavaa oikeutta.

Poliisihallitus viittasi poliisitoimintayksikön selvitykseen, josta ilmenee, miksi poliisi ei voinut kerrotussa tilanteessa antaa virka-apua VTH:lle. Selvityksestä ilmenevät myös ne seikat, jotka tulevat huomioitaviksi arvioitaessa asiaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi poliisille kuuluvana tehtävänä ja siihen liittyvinä toimivaltuuksina. Edelleen selvityksestä ilmenevät asiaan liittyvät lainsäädäntötarpeet ja muiden toimenpiteiden tarve.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan käsiteltävänä oleva tilanne ei rinnastu oikeusasiamiehen ratkaisuissa EOA/55/2022 ja EOA/765/2022 käsiteltyihin tilanteisiin.

2.5.3 Sisäministeriön lausunto

Asiassa on sisäministeriön mukaan kysymys tilanteesta, jossa vankilasta vapautuva vaarallinen ja tahdosta riippumattomassa hoidossa oleva henkilö pitää kuljettaa jatkohoitoon. Tapauksessa terveydenhuollon ammattihenkilö oli antanut poliisille tiedon henkilön vaarallisuudesta ja siitä, että tämä oli esittänyt tappouhkauksia ja oli lääkittynäkin vaarallinen. Kyseiseen vapautuvaan vankiin ja hänen siirtämisensä vankilasta jatkohoitoon liittyi siis potentiaalinen väkivallan uhka.

Tarkkailuun lähettämisestä ja lääkärin toimintavelvollisuudesta säädetään mielenterveyslain 9 a §:ssä. Sen mukaan terveyskeskuksessa työskentelevän virkasuhteisen lääkärin on laadittava potilaasta tarkkailulähete ja lähetettävä potilas tutkittavaksi sairaalaan, jos hän suorittamansa tutkimuksen perusteella toteaa, että tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämisen edellytykset ovat todennäköisesti olemassa. Säännöksen kolmannen momentin mukaan lääkäri voi pyytää poliisin virka-apua siten kuin lain 31 §:n 1 momentissa säädetään potilaan toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön. Hallituksen esityksen (HE 199/2013 vp, s. 17) mukaan virka-avun pyytäminen on nimenomaan kytketty lääkärin toimintavelvollisuuteen.

Mielenterveyslain 31 §:n 1 momentin mukaan poliisi on velvollinen avustamaan kuljetuksessa, jos hyvinvointialueen virkasuhteinen lääkäri katsoo, että henkilön toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön tarvitaan ammattikoulutuksen saaneen saattajan lisäksi muukin saattaja kuljetettavan väkivaltaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi, kun henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai kun henkilö on kuljetettava toimintayksikköön tarkkailulähetteen laatimiseksi.

Mielenterveyslain esitöissä (HE 201/1989 vp, s. 22) esimerkkinä muusta vastaavasta syystä virka-avun tarpeellisuudelle kuljetuksen turvaamiseksi on erityisesti mainittu tilanne, jossa on ennakoitavissa, että potilaan toimittaminen terveydenhuollon toimintayksikköön edellyttää voimakeinojen käyttöä.

Sisäministeriön käsityksen mukaan juuri aggressiiviset ja arvaamattomasti käyttäytyvät potilaat muodostavat sellaisen ryhmän, joiden ollessa kyseessä poliisi antaisi pyydettyä välttämätöntä virka-apua.

Esimerkkitapauksessa arvion potilaan vaarallisuudesta oli tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö, joka oli myös virka-avun pyytäjä.

Ministeriö yhtyi oikeusasiamiehen ratkaisussa EOAK/55/2022 ja EOAK/765/2022 toteamaan siitä, että mielenterveyslain 31 § on säädetty niitä tilanteita varten, joissa terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut potilaan terveydentilan ja vaarallisuuden ja pyytää poliisilta virka-apua potilaan kuljettamiseksi toiseen terveydenhuollon yksikköön. Säännöksen sanamuoto kuljetuksessa avustamisesta ei ministeriön näkemyksen mukaan määrittele sitä muotoa, millä tavalla potilas kuljetetaan yksiköstä toiseen.

Ministeriön käsityksen mukaan poliisitoimintayksikön näkemystä siitä, että kyseisessä tapauksessa virka-apua pyytävää viranomaista ei enää olisi henkilön vapauduttua vankilasta, ei voida pitää tarkoituksenmukaisena sääntelyn tulkintana. Ministeriö katsoo, että mielenterveyslain 31 § muodostaa poliisille velvollisuuden virka-avun antamiseen tilanteessa, jossa kuljetettava on väkivaltainen, tai on ennakoitavissa, että voimakeinoja jouduttaisiin käyttämään, ja henkilöstä on laadittu tarkkailulähetä tai sen laatiminen on tarpeen kuljetettavan terveydentilan tarkistamiseksi.

Lainkohdan perusteella poliisilla on ministeriön mukaan velvollisuus antaa virka-apua myös silloin, kun vastaavassa tilanteessa on kysymys tahdosta riippumattoman hoidon jatkamisesta. Kuten poliisitoimintayksikkö on todennut, on myös mahdollista, että poliisi toimii tällaisissa tilanteissa poliisilain 1 luvun 1 §:n nojalla yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai rikosten ennalta ehkäisemiseksi.

Poliisihallituksen virka-aputoiminnasta antamassa ohjeen sivulla 6 todetaan, että väkivaltauhkatilanteissa poliisi voi toimia joko poliisilain perusteella tai tarvittaessa antaa virka-apua. Virka-apua kuljetuksen turvaamiseksi voidaan antaa silloin, kun on perusteet odottaa kuljetettavalta fyysistä vastarintaa, johon kuuluu väkivallan uhkaa. Virka-aputehtävä voi myös muuttua poliisilakiin perustuvaksi toiminnaksi kesken tehtävän suorittamisen. Esimerkiksi mielenterveyslain 31 §:n perusteella annettava virka-apu muuttuu poliisin virkatehtäväksi, kun virka-avun kohdehenkilö käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa terveydenhuoltohenkilöstöä tai poliisia kohtaan.

Poliisitoimintayksikkö korosti poliisin virka-avun viimesijaisuutta katsoen, että poliisi voi avustaa tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn henkilön kuljetuksessa vain, jos henkilön vaaralliseen tai väkivaltaiseen toimintaan puuttuminen katsotaan poliisitehtäväksi. Henkilön vaarallisuus ja/tai väkivaltaisuus ei vielä tarkoita, että henkilön toimintaan puuttuminen olisi poliisille kuuluva poliisitehtävä. Tällaisen henkilön toimintaan puuttumisesta tulee poliisitehtävä vasta, kun henkilön vaarallisuus ja/tai väkivaltaisuus konkretisoituu.

Toisin kuin Poliisitoimintayksikkö, sisäministeriö katsoi, että mielenterveyslain virka-apua koskevan 31 §:n perusteella poliisille muodostuu velvollisuus virka-avun antamiseen, kun virka-avun edellytykset täyttyvät ja sen pyytäjä on toimivaltainen virka-apupyynnön tekemiselle. Virka-avun ohella tehtävä voi täyttää myös edellytykset poliisilain 1 luvun 1 §:n poliisitehtävälle Poliisihallituksen ohjeessakin esitetyin tavoin.

Vaarallisuuden konkretisoitumisen osalta ministeriö katsoi, että toimivaltaisen terveydenhuollon ammattihenkilön arviota kuljetettavan vaarallisuudesta voidaan pitää riittävän konkreettisena arviona tämän vaarallisuudesta ja väkivallan uhasta.

Yleisesti poliisin virka-apuasioihin liittyen olisi myös otettava huomioon viranomaisille kuuluva yleinen harkintavalta. Henkeen ja terveyteen kohdistuvissa konkreettisissa uhkatilanteissa toimivaltaisen viranomaisen harkintavalta on ministeriön mukaan rajoitettu.

Poliisitoimintayksikön lausunnon ja VTH:n muistion mukaan potilaan kuljettamisesta kysymyksessä olevissa tilanteissa ei olisi selkeitä säännöksiä. Kun kuitenkin otetaan huomioon edellä mainittu poliisille poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla kuuluva yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämistehtävä ja poliisin rikosten ennaltaehkäisevä toiminta, poliisi olisi sisäministeriön käsityksen mukaan jo nykysäännöksiin voinut päätyä myös toisenlaiseen lopputulokseen eli virka-apupyynnön olisi vastattu myöntävästi ja virka-apua olisi annettu joko mielenterveyslain 31 §:n tai poliisilain 1 luvun 1 §:n perusteella.

Siltä osin, kun virka-apupyynnössä mainittu säännös ei ollut oikea, sisäministeriö totesi, että hyvän hallintotavan mukaan virka-apua pyytävää voidaan, mikäli tarpeen, pyytää täsmentämään pyyntöään, ja neuvoa oikean lainkohdan osalta. Ministeriön näkemyksen mukaan virka-apupyynnöstä ei voida kieltäytyä ainoastaan väärän lainkohdan perusteella.

Sisäministeriön poliisiosasto on esittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle rakenteiden kehittämistä muun muassa terveydenhuollon ja poliisin yhteistyön sekä mielenterveyteen liittyvien uhkien arvioimiseksi ja sisäisen turvallisuuden edistämiseksi. Hallinnon tehokkaan järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että eri viranomaisten tehtävät on jaettu ja virka-apu on hyödynnettävissä.

Mielenterveysasioissa on syytä tarkastella vielä potilaan oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, mikä oikeus on turvattu perustuslain 19 §:ssä. Ministeriö viittasi mielenterveyslakia koskevaan hallituksen esitykseen (HE 201/1989, s. 16), jossa kuvataan hoitoon toimittamatta jättämisen vaikutuksia potilaan kannalta seuraavasti.

Hoitoon toimittamatta jättäminen saattaisi pahentaa olennaisesti henkilön mielisairautta muun muassa, jos kysymyksessä olisi esimerkiksi mielisairaus, joka etenee tasaisesti tylsistymistä kohden tai oireet ja taudinkulku, esimerkiksi lääkityksen pois jättämisen jälkeen etenevät aikaisempien sairausvaiheiden mukaisesti.

Hoitoon toimittamatta jättäminen saattaisi vaarantaa vakavasti henkilön terveyttä tai turvallisuutta esimerkiksi akuutissa mielisairauden vaiheessa silloin, kun sekavuus, harhat tai muut mielisairauteen liittyvät oireet estävät häntä hakeutumasta hoitoon, jolla lääketieteellisen tietämyksen mukaan hänen sairauttaan voitaisiin lievittää tai se voitaisiin parantaa. Henkilön terveys tai turvallisuus voisi vakavasti vaarantua myös esimerkiksi silloin, kun mielisairaus on saattanut vääristää hänen todellisuudentajuaan.

Virka-avun tarpeellisuuden arvioi lähtökohtaisesti virka-apua pyytävä viranomainen. Yleisen näkemyksen mukaan poliisi voi kieltäytyä virka-avun antamisesta ainoastaan, jos kysymys on selkeästi lainvastaisesta virka-apupyynnöstä tai jos virka-avun pyytäjällä ei ole toimivaltaa pyynnön tekemiseen. Poliisilla on lähtökohtaisesti oikeus käyttää poliisilain toimivaltuussäännöksiä myös virka-aputehtäviä suorittaessaan.

Poliisihallitus on 12.6.2023 antanut 1.7.2023-30.6.2028 voimassa olevan ohjeen poliisin operatiivisesta virka-aputoiminnasta POL-2020-42250. Ohjeen sivulla 6 todetaan muun muassa, että virka-apua arvioitaessa tulee huomioida poliisilain 1 luvun 1 §, jonka mukaan poliisin yhtenä tehtävänä on pyrkiä ennalta estämään rikoksia. Ohjeessa todetaan:

Väkivaltauhkatilanteissa poliisi voi tapauksesta riippuen joko toimia poliisilain perusteella tai tarvittaessa antaa virka-apua. Virka-aputehtävä voi myös muuttua poliisilakiin perustuvaksi toiminnaksi kesken tehtävän suorittamisen. Esimerkiksi mielenterveyslain 31 §:n perusteella annettava virka-apu muuttuu poliisin virkatehtäväksi, kun virka-avun kohdehenkilö käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa terveydenhuoltohenkilöstöä tai poliisia kohtaan.

Poliisi voi antaa virka-apua kuljetuksen turvaamiseksi silloin, kun on perusteet odottaa kuljetettavalta fyysistä vastarintaa, johon kuuluu väkivallan uhkaa.

Sisäministeriö yhtyi apulaisoikeusasiamiehen näkemykseen siitä, että asia on tärkeä myös haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asianmukaisen hoidon turvaamiseksi. Ministeriö pyysi ottamaan asian arvioinnissa huomioon lausunnostaan ja sen liitteistä ilmenevät näkemykset poliisin virka-avun antamisen osalta.

2.6 Oikeusasiamiehen ratkaisut

Asiakirjoissa on viitattu eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuihin EOAK/55/2022 ja EOAK/765/2022.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen ratkaisussa EOAK/55/2022 oli kysymys Poliisihallituksen 10.1.2022 antaman ohjaavan kirjeen ”Mielenterveyslaissa säädetyn virka-avun antaminen ja virka-apusäännöksen sisällöllinen toimivalta” sisällöstä.

Oikeusasiamies totesi virheelliseksi ja lainvastaiseksi Poliisihallituksen ohjeessa esitetyn näkemyksen siitä, että poliisi ei voisi antaa mielenterveyslain 31 §:n nojalla virka-apua sellaisen henkilön terveydenhuollon toimintayksikköön kuljettamiseksi, josta ei ole laadittu tarkkailulähetettä. Oikeusasiamies antoi Poliisihallitukselle huomautuksen osin lainvastaisen ja osin virheellisen ohjaavan kirjeen antamisesta. Ohje kumottiin 22.7.2022.

Ratkaisu EOAK/765/2022 koski erään potilaan kuljettamista edellä tarkoitettussa tilanteessa. Edellä mainitun ohjeen mukaisesti poliisi katsoi, että koska henkilöstä ei ollut laadittu tarkkailulähetettä, poliisilla ei ollut toimivaltaa virka-avun antamiseksi. Oikeusasiamies katsoi ratkaisunsa EOAK/55/2022 viitaten, että virka-apua olisi tullut antaa.

2.7 Tarvittavat toimenpiteet

Pyysin ministeriöitä arvioimaan myös asian mahdollisesti edellyttämien lainsäädäntö- tai muiden toimenpiteiden tarpeellisuutta.

2.7.1 Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö piti perusteltuna aiemmin käytössä ollutta toimintatapaa, jossa Rise vastasi turvallisesta kuljetuksesta, ja vanki vapautui jatkohoitoyksikköön saapumisen jälkeen. Ministeriö ei ottanut kantaa tämän vaihtoehdon mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin, koska kysymyksessä on oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluva asia.

Ministeriön mukaan vaihtoehto, jossa vanki vapautuisi vasta, kun hänelle on saatu järjestetyksi turvallinen ensihoitokuljetus ja kuljetukseen tarvittaessa poliisin virka-apu, koskisi useampia toimijoita (vankiterveydenhuolto, ensihoito, poliisi), joiden tulisi sopia kuljetuksen järjestämisestä. Ministeriö katsoo, että tähän vaihtoehtoon liittyisi enemmän epävarmuutta kuin Risen vastatessa turvallisesta kuljetuksesta. Lisäksi tilanteita ei aina ole mahdollista ennakoida niissä tapauksissa, joissa henkilö on vapautettava heti. Tällöin ensihoitokuljetuksen järjestämisen ja poliisin virka-avun saamisen viemä aika voisivat vaarantaa potilaan ja muiden henkilöiden terveyden tai turvallisuuden.

2.7.2 Oikeusministeriö

Oikeusministeriö viittasi vankeusasetuksen 77 §:ään, jonka mukaan vanki on vapautettava vankilassaoloajan viimeisenä päivänä kello 7:n ja 17:n välisenä aikana, jollei tästä liikenneyhteyksien tai muiden vastaavien seikkojen vuoksi ole perusteltua aihetta yksittäistapauksessa poiketa.

Ministeriön käsityksen mukaan edellä todettu sääntely antaa Riselle harkintavaltaa täsmällisen vapauttamisajankohdan määrittämisessä. Siten esimerkiksi nyt tarkasteltavina olevat henkilön kuljetustarpeet voitaisiin ottaa vapauttamisessa huomioon, ja tahdosta riippumattomaan hoitoon kuljetettava vanki vapautettaisiin vasta, kun tarvittavista kuljetusjärjestelyistä on huolehdittu.

Ministeriön saaman vaikutelman mukaan asiaan liittyvistä käytännöistä ei syystä tai toisesta ole onnistuttu sopimaan viranomaisten kesken. Ministeriö piti kuitenkin perustelluimpana ratkaisuna sitä, että asiaan liittyvät viranomaiset pyrkisivät ensi sijassa sopimaan vapauttamiseen ja kuljettamiseen liittyvistä käytännöistä voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Vasta jos käy ilmi, ettei järjestelyjä ole mahdollista toteuttaa voimassa olevan lainsäädännön puitteissa, olisi perusteltua tarkastella mahdollisia lainmuutostarpeita.

Selvyyden vuoksi ministeriö totesi kuitenkin, että jos Risen tehtäväksi haluttaisiin määritellä vapautuneiden vankien kuljettaminen tahdonvastaiseen hoitoon, asiasta tulisi säätää laissa. Ministeriö ei kuitenkaan pitänyt tällaista sääntelyä lähtökohtaisesti perusteltuna, koska kuljetustarve perustuu yksinomaan terveydenhuollollisiin seikkoihin ja kuljetustehtävästä huolehtiminen on terveydenhuollon toimijoiden vastuulla. Koska kyse on vapautuneen henkilön kuljettamisesta, mahdollisen virka-apun antamisessa Riseä parempi taho olisi poliisi.

2.7.3 Sisäministeriö

Sisäministeriön mukaan virka-apuasioissa korostuu yleisesti viranomaisten keskinäinen tiedonvaihto, yhteistyö ja ennakointi. Ministeriön mukaan poliisin virka-apua koskevan tulkintakäytännön arvioiminen ja tarvittaessa muuttaminen saattaisi olla riittävä toimenpide asiassa, jolloin ei tarvitsisi pohtia mahdollista tarvetta lainsäädäntötoimiin. Ministeriö katsoikin poliisihallituksen ja terveydenhuoltoalan keskeisten toimijoiden yhteistyön olevan hyvä ja kannatettava ajatus. Tähän voisi lisätä vielä tästä lausuntoasiasta ilmenevän mukaisesti myös Risen.

Ministeriön arvion mukaan viranomaisten keskinäisellä yhteistyöllä, ennakkoinnilla sekä tulkintakäytäntöjen arvioinnilla asiaan voidaan ensi sijassa yrittää löytää kohtuullinen ja turvallinen lopputulos kaikkien viranomaisten ja osallisten kannalta. Ministeriön mukaan mielenterveyslain 31 §:n voidaan katsoa muodostavan poliisille velvollisuuden virka-apun antamiseen myös tilanteessa, jossa on kysymys tahdosta riippumattoman hoidon jatkamisesta ja kuljetettava on väkivaltainen tai on ennakoitavissa, että voimakeinoja jouduttaisiin käyttämään. Kuten poliisitoimintayksikkö on todennut, on myös mahdollista, että poliisi toimii tällaisissa tilanteissa poliisilain 1 luvun 1 §:n nojalla yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai rikosten ennalta ehkäisemiseksi.

Toistuvat poliisin virka-apua koskevat eduskunnan oikeusasiamiehen lausuntoasiat ja niitä koskeva ratkaisukäytäntö osoittavat ministeriön mielestä tarpeen poistaa tai ainakin vähentää asiaan liittyvää epävarmuutta sekä löytää viranomaisten kesken yhteinen näkemys ja käytännön prosessit tässä tärkeässä asiassa.

Ministeriö yhtyi oikeusasiamiehen näkemykseen, jonka mukaan asia on tärkeä kyseisten haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asianmukaisen hoidon turvaamisessa.

2.8 Asiaan liittyvät säännökset

Perustuslain 2 §:n mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä.

22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (potilaslaki) 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Mielenterveyslain 8 §:ssä säädetään tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämisen edellytyksistä.

4 a luvussa säädetään potilaan perusoikeuksien rajoittamisesta tahdosta riippumattoman hoidon aikana. Luvun 22 d §:n mukaan potilasta saadaan esimerkiksi kieltää poistumasta sairaalan alueelta tai tietyn hoitoyksikön tiloista. Rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää tarkkailuun otettuun tai hoitoon määrättyyn henkilöön. Potilaan perusoikeuksia saa rajoittaa vain siinä määrin kuin sairauden hoito, hänen turvallisuutensa tai toisen henkilön turvallisuus taikka muun tässä luvussa säädetyn edun turvaaminen välttämättä vaatii. Potilaan poistumisen estämiseksi tai hänen siirtämisekseen saa toimintayksikön hoitohenkilökunta käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Potilaan liikkumisvapauden rajoittamisesta hoitoyksikössä päättää häntä hoitava lääkäri.

9 a §:n mukaan terveyskeskuksessa työskentelevän virkasuhteisen lääkärin ja hyvinvointialueen palveluksessa olevan päivystyksessä toimivan virkasuhteisen lääkärin on laadittava potilaasta tarkkailulähete ja lähetettävä potilas tutkittavaksi sairaalaan, jos hän suorittamansa tutkimuksen perusteella toteaa, että tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämisen edellytykset ovat todennäköisesti olemassa.

Edellä tarkoitettu lääkäri voi pyytää poliisin virka-apua siten kuin 31 §:n 1 momentissa säädetään potilaan toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön.

31 §:n mukaan poliisi on velvollinen avustamaan kuljetuksessa, jos hyvinvointialueen virkasuhteinen lääkäri katsoo, että henkilön toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön tarvitaan ammattikoulutuksen saaneen saattajan lisäksi muukin saattaja kuljetettavan väkivaltaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi, kun henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai kun henkilö on kuljetettava toimintayksikköön tarkkailulähetteen laatimiseksi.

14 §:n mukaan tahdosta riippumaton hoito on heti lopetettava ja potilas poistettava sairaalasta hänen sitä halutessaan, jos edellytyksiä hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta ei ole.

Vankeuslain 21 luvun 1 §:n mukaan vanki vapautetaan vankilassaoloajan viimeisenä päivänä.

Valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen (vankeusasetus) 13 luvun 77 § mukaan vanki on vapautettava vankilassaoloajan viimeisenä päivänä kello 7:n ja 17:n välisenä aikana, jollei tästä liikenneyhteyksien tai muiden vastaavien seikkojen vuoksi ole perusteltua aihetta yksittäistapauksessa poiketa.

Sakon muuntorangaistusta suorittava vanki on 2 luvun 13 §:n mukaan vapautettava heti, kun on varmistunut, että sakko on maksettu.

Pakkokeinolain 3 luvun 17 §:n mukaan tutkintavanki on päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole.

Poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muun muassa muiden viranomaisten kanssa.

1 luvun 2 §:n mukaan poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.

9 luvun 1 §:n mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.

Hallintolain 10 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.

2.9 Arviointi

2.9.1 Lähtökohdat

Psykkisesti sairaat vangit ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Heidän joukossaan tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon määrätty vangit muodostavat oman erityisryhmänsä, jolla ei ole samanlaisia valmiuksia huolehtia itsestään ja asioistaan kuin muulla väestöllä. Tämän vuoksi näiden vankien vapautuessa heidän oikeuksiensa toteutumiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota myös suunniteltaessa hoidon jatkuvuuden turvaavaa hoitopaikan vaihtumista ja siihen kuuluvia käytännön toimenpiteitä.

Tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn vapautuvan vangin jatkohoitoon kuljettamiseen liittyvistä viranomaisten oikeuksista ja velvollisuuksista ei ole nimenomaisesti säädetty laissa.

Psykiatrisen vankisairaalan mukaan käytännössä joudutaan toimimaan siten, että potilaalle tilataan ensihoitokuljetus, joka hyvinvointialueen virkasuhteisen lääkärin välityksellä pyytää virka-apua poliisilta. Jos virka-apua saadaan, potilas kuljetetaan sen turvin päivystyksen M1-lähetteen saamiseksi, minkä jälkeen potilas voidaan poliisin virka-avun turvin kuljettaa edelleen sovittuun jatkohoitopaikkaan.

Olen samaa mieltä poliisitoimiyksikön selvityksessään ilmaiseman näkemyksen kanssa siitä, että tämä toimintamalli on keinotekoinen, koska henkilö on jo määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon eivätkä hoidon edellytykset ole lakanneet.

VTH:n mukaan käytännössä on ollut tilanteita, joissa poliisi on kieltäytynyt antamasta virka-apua, ja ensihoitokuljetus on kieltäytynyt ottamasta potilasta kuljetettavaksi ilman poliisin virka-apua. Potilas saattaa siten vankilasta vapautumisen jälkeen jäädä ilman asianmukaista ja turvallista kuljetusta jatkohoitopaikkaan. Tällaiset potilaan oikeuksien toteutumista vaarantavat tapahtumat tulisi mielestäni voida estää.

2.9.2 Ministeriöiden näkemykset

Sosiaali- ja terveysministeriö piti perusteltuna aiemmin käytössä ollutta toimintatapaa, jossa Rise vastasi turvallisesta kuljetuksesta, ja vanki vapautui jatkohoitoyksikköön saapumisen jälkeen.

Oikeusministeriö piti lainsäädännöllisesti selvänä, että Risen vastuu vangin kuljettamisesta jatkuu vain niin kauan kuin henkilö suorittaa vankeusrangaistusta tai on vangittuna. Edellä mainitusta muodostaa poikkeuksen vain tutkintavankeuslain 1 luvun 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan vapautunut tutkintavanki voidaan kuljettaa vankilaan hakemaan siellä olevaa omaisuuttaan.

Vankeusasetuksen 77 §:n mukaan vanki on vapautettava vankilassaoloajan viimeisenä päivänä kello 7:n ja 17:n välisenä aikana, jollei tästä liikenneyhteyksien tai muiden vastaavien seikkojen vuoksi ole perusteltua aihetta yksittäistapauksessa poiketa.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan nyt käsillä olevat kuljetustarpeet voitaisiin ottaa vapauttamisessa huomioon siten, että tahdosta riippumattomaan hoitoon kuljetettava vanki vapautettaisiin vasta, kun tarvittavista kuljetusjärjestelyistä on huolehdittu.

Oikeusministeriö pitää perustelluimpana ratkaisuna sitä, että asiaan liittyvät viranomaiset pyrkisivät ensi sijassa sopimaan vapauttamiseen ja kuljettamiseen liittyvistä käytännöistä voimassa olevan lainsäädännön puitteissa.

Sisäministeriö katsoo, että mielenterveyslain 31 § muodostaa poliisille velvollisuuden virka-avun antamiseen tilanteessa, jossa kuljetettava on väkivaltainen, tai on ennakoitavissa, että voimakeinoja jouduttaisiin käyttämään, ja henkilöstä on laadittu tarkkailulähetä tai sen laatiminen on tarpeen kuljetettavan terveydentilan tarkistamiseksi. Poliisilla on ministeriön mukaan velvollisuus antaa virka-apua myös silloin, kun vastaavassa tilanteessa on kysymys tahdosta riippumattoman hoidon jatkamisesta. On myös mahdollista, että poliisi toimii tällaisissa tilanteissa poliisilain 1 luvun 1 §:n nojalla yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai rikosten ennalta ehkäisemiseksi.

Sisäministeriön käsityksen mukaan poliisi olisi Psykiatrisen vankisairaalan kirjoituksessa kerrotussa tilanteessa jo nykyäänönsin voinut päätyä myös toisenlaiseen lopputulokseen eli virka-apupyynnön olisi vastattu myöntävästi ja virka-apua olisi annettu joko mielenterveyslain 31 §:n tai poliisilain 1 luvun 1 §:n perusteella.

Sisäministeriön mielestä asiaan voitaisiin yrittää löytää kohtuullinen ja turvallinen lopputulos kaikkien viranomaisten ja osallisten kannalta ensi sijassa viranomaisten keskinäisellä yhteistyöllä, ennakoinnilla sekä tulkintakäytäntöjen arvioinnilla.

2.9.3 Kannanottoni

Tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn potilaan oikeudet tulisivat mielestäni parhaiten turvatuiksi, jos hänet kuljetettaisiin suoraan vankilan alueelta sovittuun jatkohoitoon huolehtien hänen ja muiden henkilöiden turvallisuudesta. En pidä hyväksyttävänä tilannetta, jossa tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätty vanki vapautuisi ilman turvallista kuljetusta. Toimivaltaani ei kuitenkaan kuulu päättää siitä, miten viranomaisten tulisi toteuttaa kuljetukset.

Olen samaa mieltä ministeriöiden kanssa siitä, että asiaan tulisi ensisijaisesti löytää ratkaisu sopimalla viranomaisten yhteistyöstä voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Ministeriöillä on perustuslain 22 §:ään perustuva velvollisuus huolehtia siitä, että perustuslain 19 §:ssä turvatut potilaan oikeudet riittäviin terveyspalveluihin sekä potilaslain mukaiseen hyvään hoitoon toteutuvat, ja vastuu huolehtia muiden henkilöiden turvallisuudesta. Perustuslain 68 §:n perusteella kukin ministeriö vastaa toimialallaan hallinnon asianmukaisesta toiminnasta.

Pyydän ministeriöitä yhteistyössä huolehtimaan siitä, että kuljetuksiin liittyvistä tehtävistä ja toimintakäytännöistä sovitaan ministeriöiden tai toimivaltaisten viranomaisten kesken. Ministeriöiden tulisi pyrkiä löytämään toimintatapa, joka edistää viranomaisten välistä joustavaa, sujuvaa ja tehokasta yhteistyötä.

Mikäli voimassa oleva sääntely osoittautuu viranomaisten oikeuksien ja velvollisuuksien tai virkavastuun kannalta siinä määrin epäselväksi tai tulkinnanvaraiseksi, ettei toimivaa toimintatapaa pystytä löytämään, pyydän ilmoittamaan, minkälaisia lainsäädännön muutoksia ministeriöiden on omalla toimialallaan tarkoitus valmistella asian ratkaisemiseksi.

3 TOIMENPITEET

Pyydän sosiaali- ja terveysministeriötä, oikeusministeriötä ja sisäministeriötä yhteistyössä huolehtimaan siitä, että kuljetuksiin liittyvistä tehtävistä ja toimintakäytännöistä sovitaan ministeriöiden tai toimivaltaisten viranomaisten kesken.

Siinä tapauksessa, ettei toimivasta toimintatavasta sovita, pyydän ministeriöitä valmistelemaan omalla toimialallaan tarvittavat lainsäädännön muutokset.

Tässä tarkoituksessa lähetän niille tämän ratkaisuni.

Pyydän ministeriöitä ilmoittamaan minulle **30.9.2025** mennessä, mihin toimenpiteisiin päätökseni on antanut aiheutta.

Pyydän liittämään selvityksiin asiasta mahdollisesti annetut tai päivitettyt kirjalliset ohjeet.

Lähetän tämän ratkaisuni tiedoksi myös Vankiterveydenhuollon yksikölle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralle sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle.